

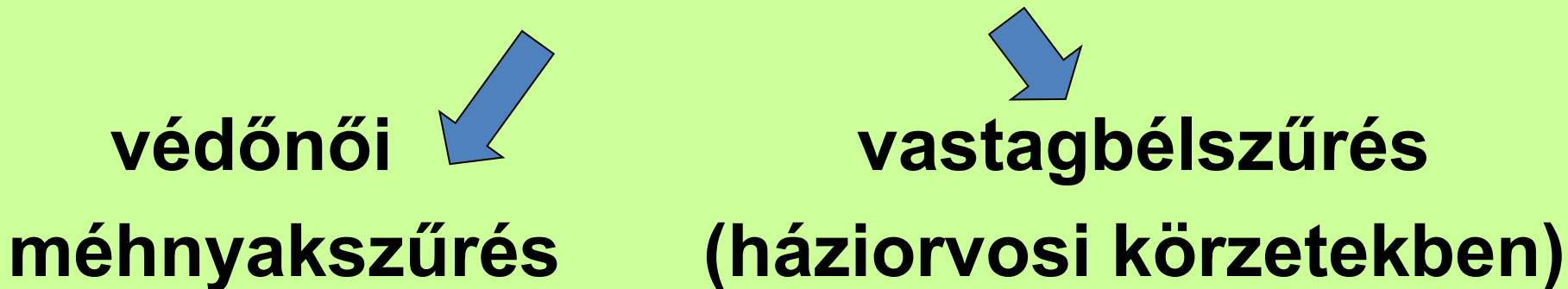
TÁMOP-6.1.3.A

Projekt bemutatása

Dr. Koiss Róbert Ph.D
Szülész-nőgyógyász
Nőgyógyász onkológus

2 szakmai alprojekt:

Támogató komponensek:

IT

Kommunikáció, disszemináció

TÁMOP 6.1.3/A - Védőnői méhnyakszűrési program felépítése

• „Védőnői méhnyakszűrés”

2009 óta zajló Védőnői Méhnyakszűrő Programok eredményeire, tapasztalataira épül

Védőnők képzése - minősített továbbképzés

1800
területi védőnő képzése

A
VMP-s védőnők
továbbképzése

Elméleti modul 2013.12.-2014.05.

2013.10.24-25.

3 napos: szakmai és kommunikációs képzés
"védőnői csoportok" kb.15 fő/csoport

1 napos elméleti

1150 fő

Gyakorlati modul (kenetvételi gyakorlat)

oktató nőgyógyászok 2013.12.-2014.06.

Egységes, megfelelő minőségű képzés biztosítása

Minősített továbbképzés tananyagának használata,
képzést szervezők-előadók/tréner-ekt. nőgyógyászok felkészítése,
szűréshez szükséges feltételek biztosítása,

Kenetek minőségének értékelése

Védőnők szűrési tevékenysége 2013. 11.. – 2015.03.

Igazolás, megbízólevél, szerződés

Szűréshez szükséges feltételek biztosítása

- védőnők **folyamatosan kezdhetik** és végezhetik a szűrést
- Védőnői méhnyakszűrés „**komplex**” **egészségfejlesztő** tevékenység – védőnők számára „**plusz tevékenység**”
szervezés + tájékoztatás a szűrés fontosságáról + szűrés

Szűrés a védőnő tanácsadójában - nővédelmi tanácsadás
keretében (heti 2 szűrés végzése-36 héten át)

A védőnői méhnyakszűrés nőgyógyászati szemszögből

Dr. Koiss Róbert Ph.D
Szülész-nőgyógyász
Nőgyógyász onkológus

A méhnyakrák okozta halálozás

- **Globálisan:**

minden 2. percben meghal egy nő (≈ 270.000 / év)

> 80 %-a a fejlődő országokban

- **Európában:**

minden 18. percben egy nő hal meg (≈ 30.000 / év)

- **Magyarországon:**

- ≈ 1000 új eset/év

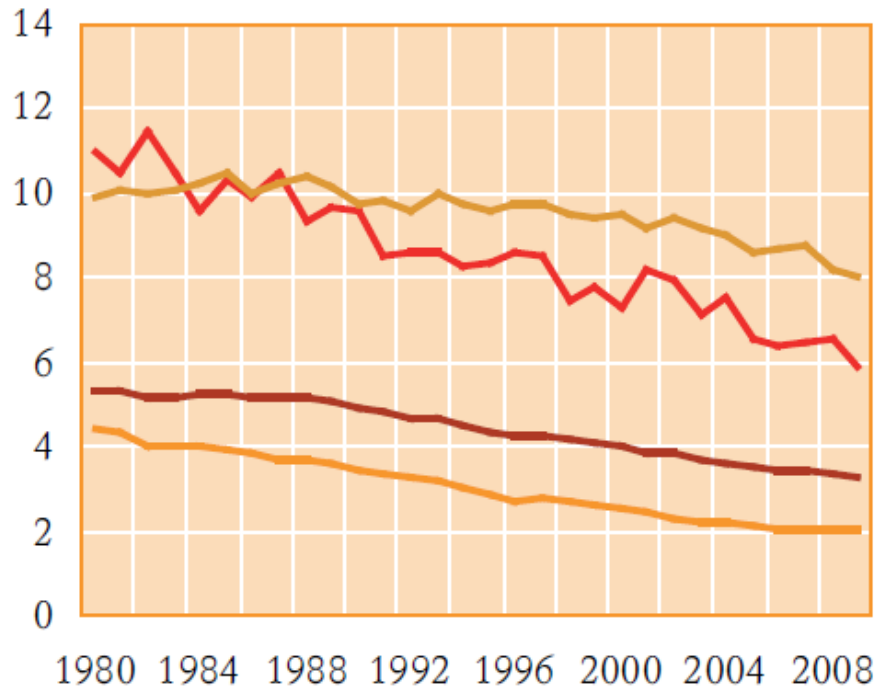
- ≈ 414 nő hal meg cervix cc. miatt

Méhnyakrák okozta halálozás 1980-2008

Forrás: European health for all
database (HFA-DB)

SMR 1/100 000

Magyarország EU
EU15 EU12

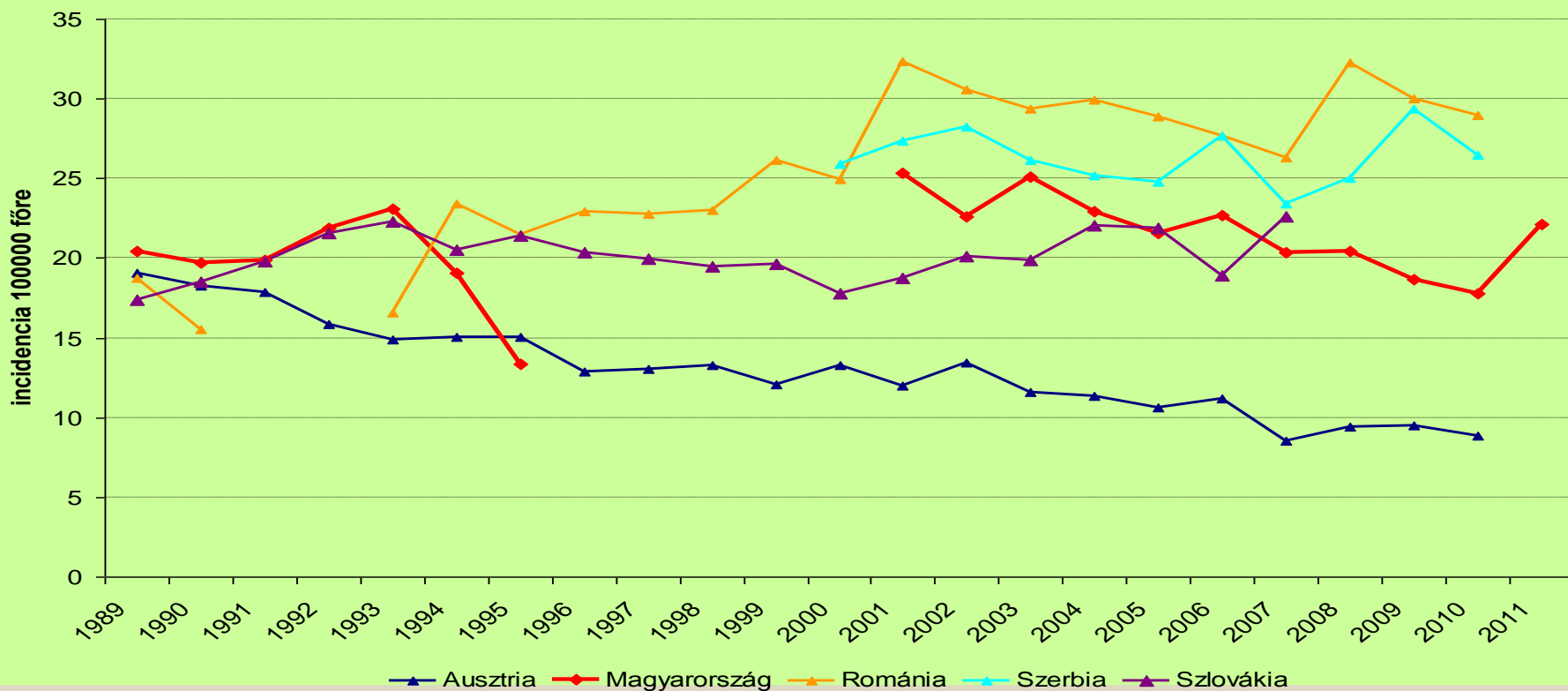
Forrás: European health for all database (HFA-DB).

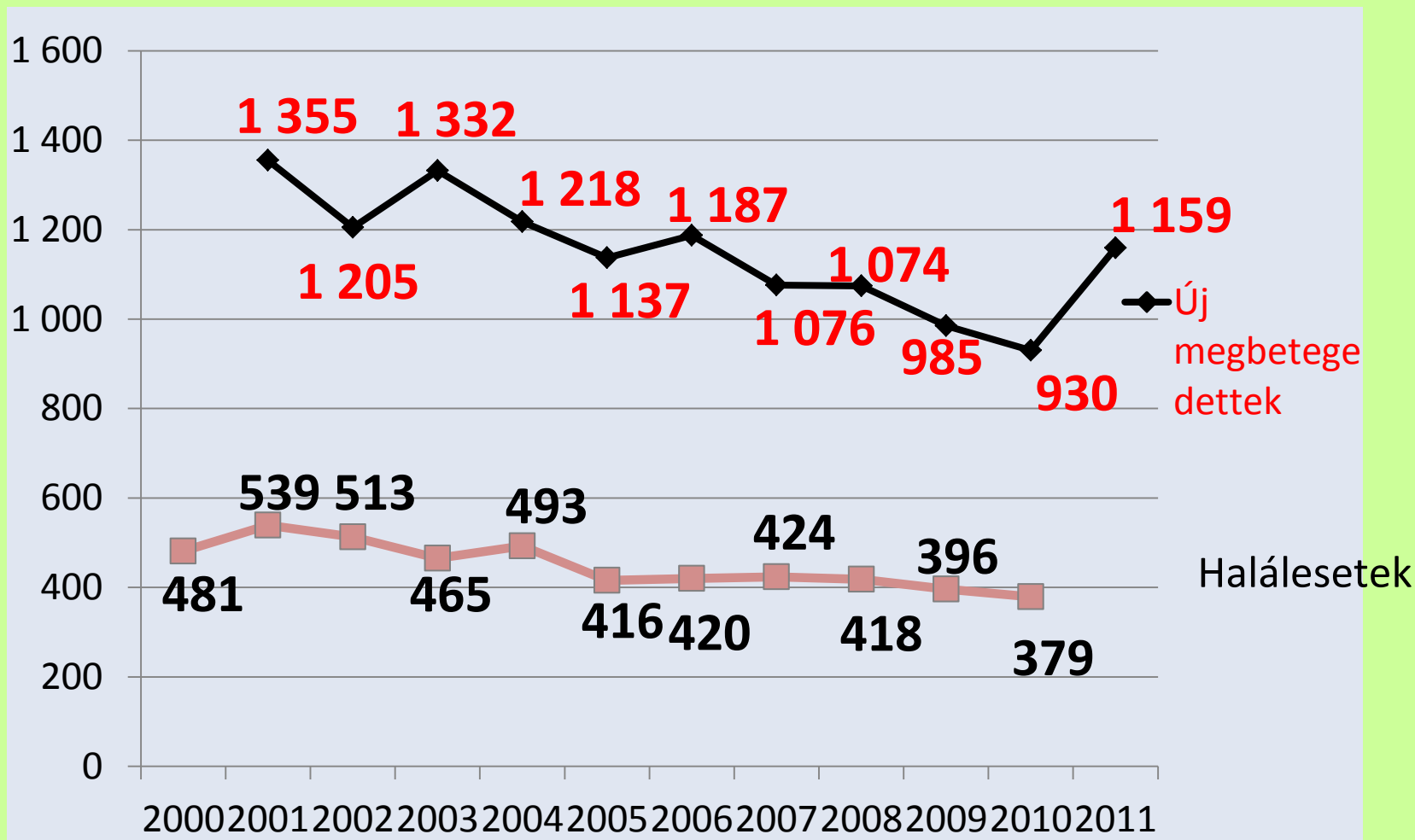

Néhány európai országhoz hasonlítva:

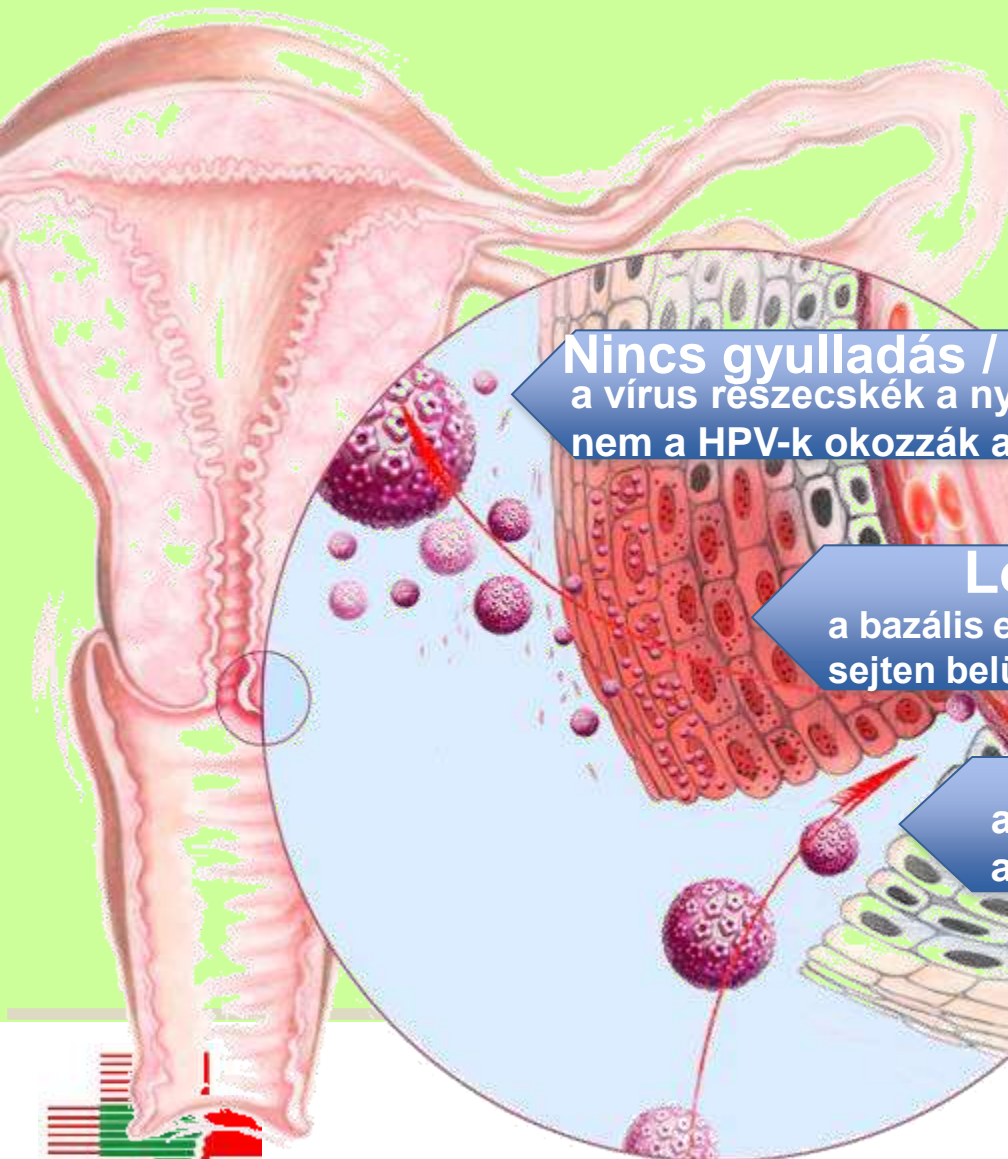
Az újonnan diagnosztizált méhnyakrák incidenciája hazánkban és néhány európai országban (0-x évesek, 1989-2011)

Méhnyakrák keletkezése

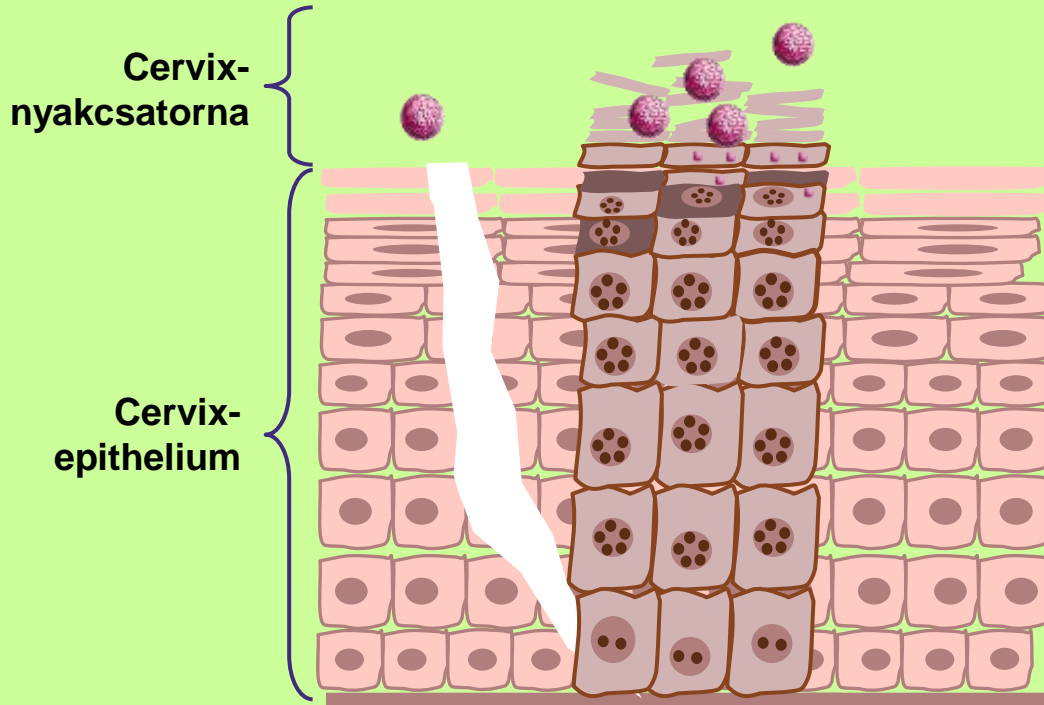
Nincs gyulladás / mediátorok / erős immun-inger
a vírus részecskék a nyálkahártya felszínéről a külvilág felé ürülnek¹⁻⁴
nem a HPV-k okozzák a keratinocita halálát¹⁻⁴

Lokális immunosuppressio¹⁻⁴
a bazális epitheliális sejtek DNS-ébe integrálódik¹⁻⁴
sejten belül replikálódik, mindvégig intraepithelialis marad¹⁻⁴

Nincs viraemia
a fertőzés lokális¹⁻⁴
az epitheliumot micro-abrasiokon át fertőzi¹⁻⁴

A HPV életciklusa és az immunrendszert „kijátszó” képessége

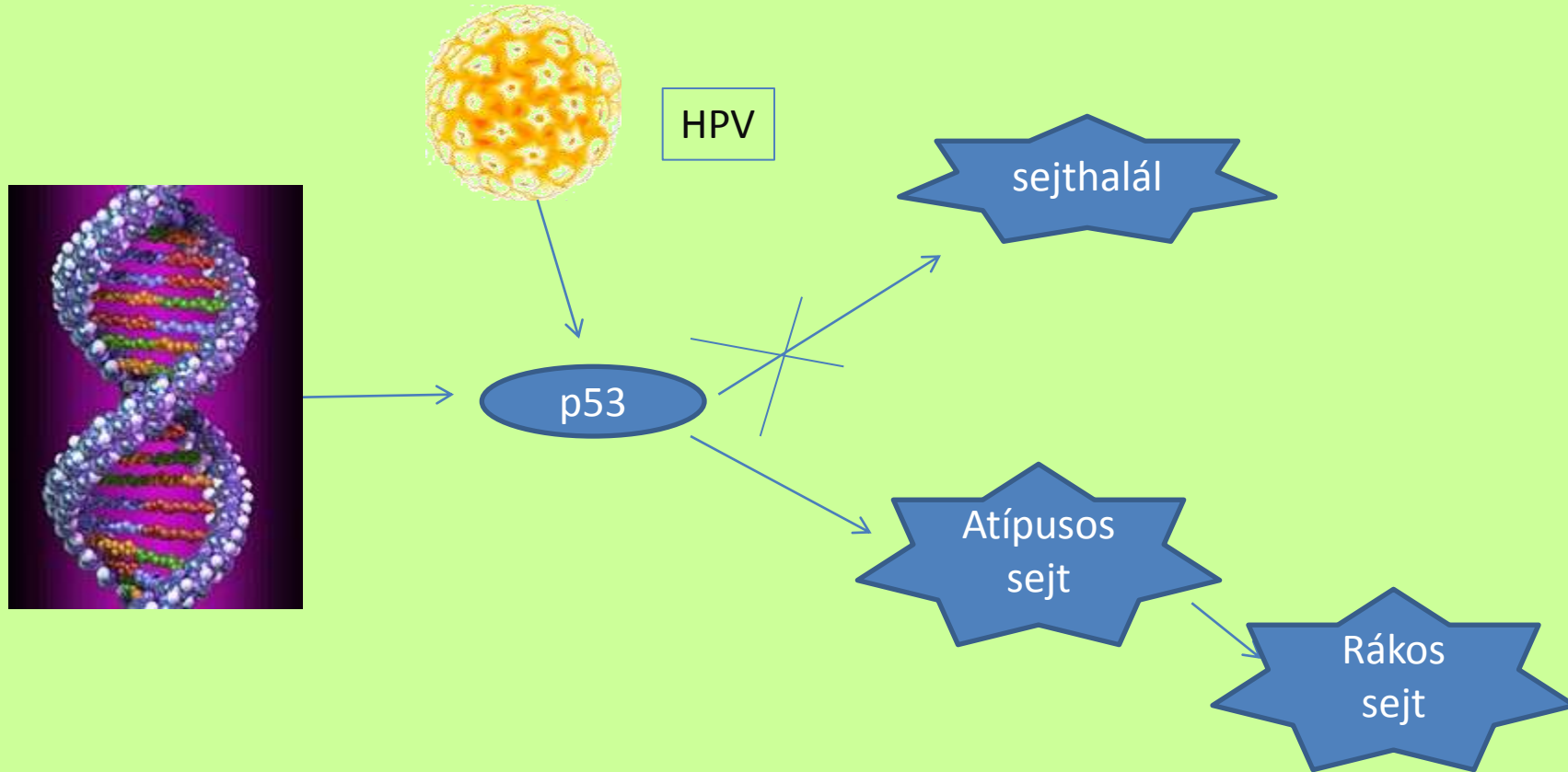
A HPV immunrendszert kijátszó képessége:¹

- A HPV életciklus-intraepitheliálisan
- Nincs viraemia
- Nincs sejtelhalás
- Nincs gyulladás

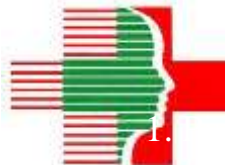
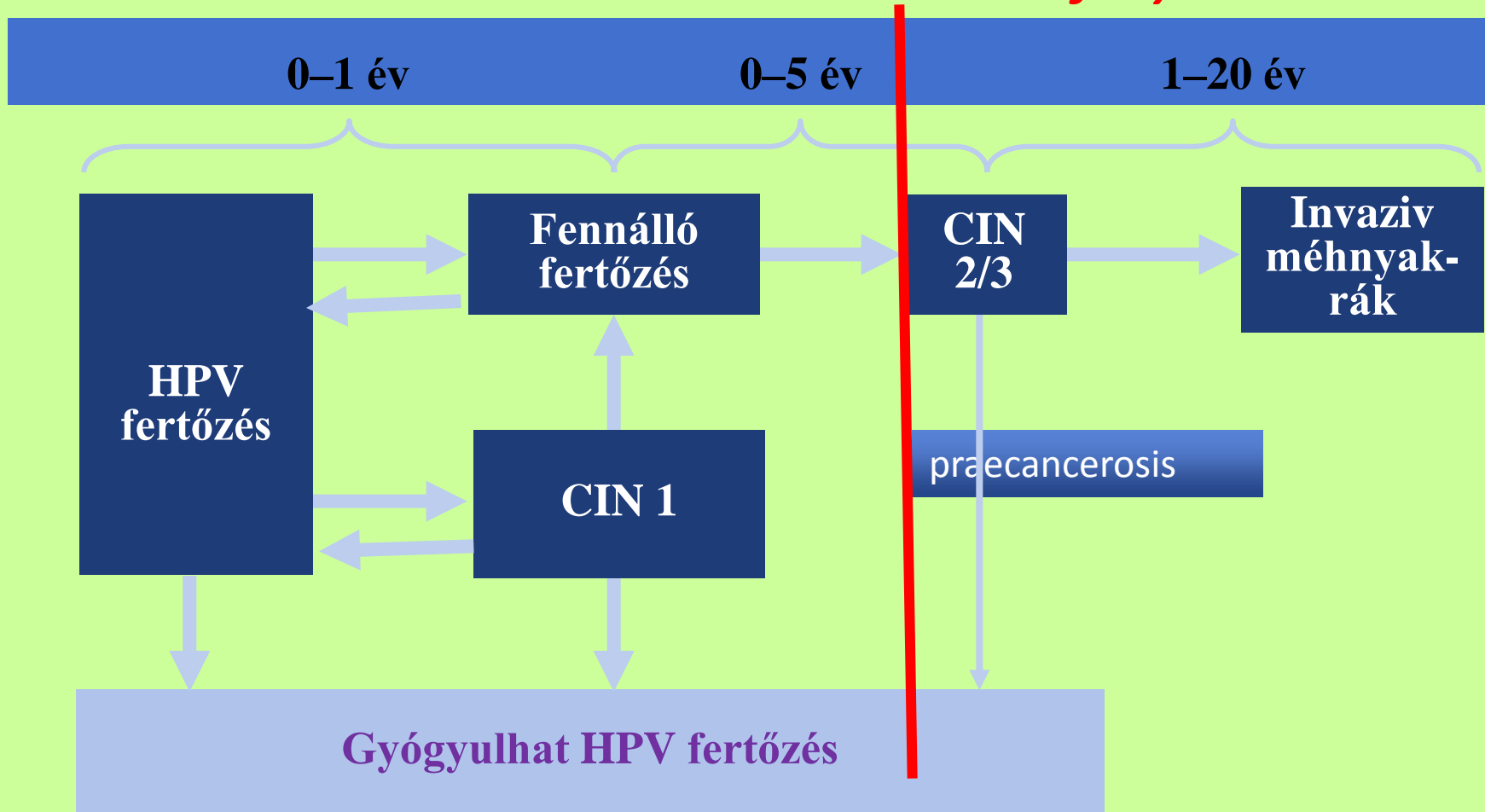
- A nők **mindössze 50%-nál** alakul ki mérhető immunválasz egy HPV fertőzés után^{2,3}
- Azon nőknél, ahol mérhető antitestszint emelkedés jelentkezik a természetes infekció után, ez az antitestszint **alacsony**²
- Az alacsony antitestszint **nem biztosít védelmet az újrafertőződéssel szemben**²

Sejthalál kikapcsolása

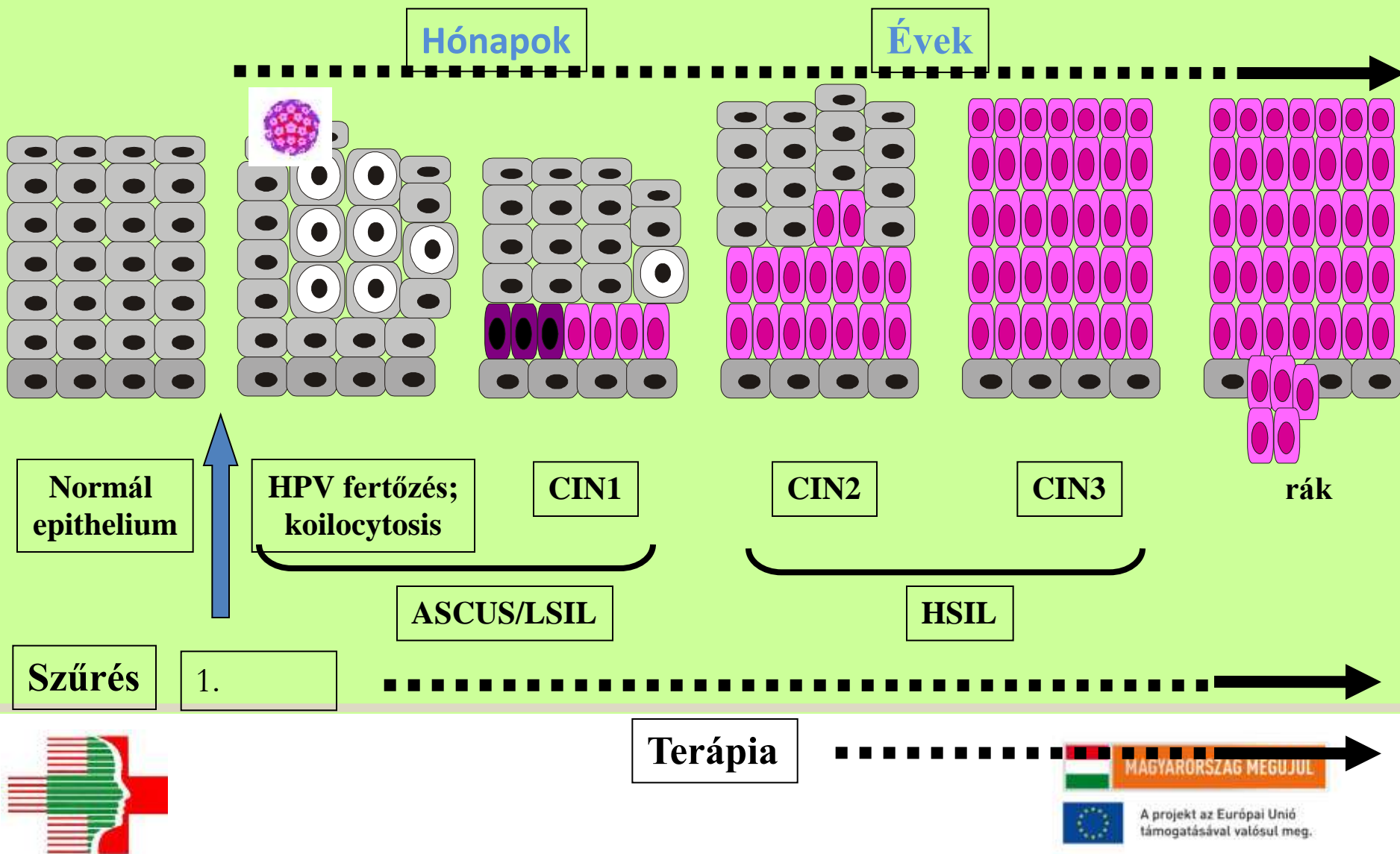

A HPV Fertőzés Természetes Lefolyása

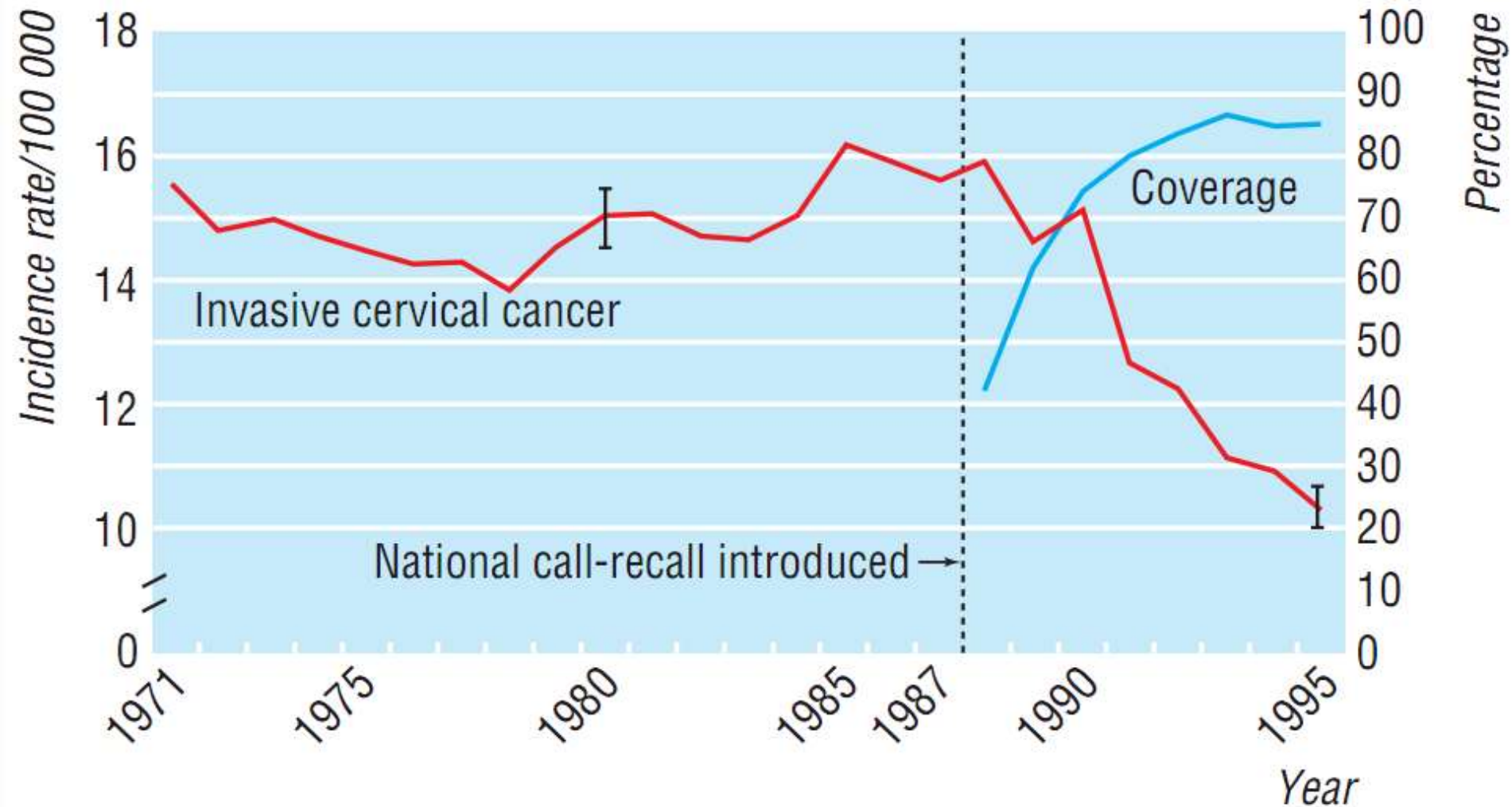
A méhnyakrák pathogenezeise

Méhnyakszűrés

Magyarországi adatok

- 1200 éves új méhnyakrák
  - 414 évi halálozás (2012)
  - Kb. 10 000 konizáció évente
  - Szervezett átszűrtsége 5,2 - 7,2%
  - önkéntes szűrés 30 – 50 %
  - szűrésszám 1 200 000 citológia / év
- szervezett szűrés esetén 100 %-os szűréshez 960 000 szűrés kellene évente

Évenként 30-50%-ban ugyanazokat szűrjük

- Szűrésen 30 % kimarad, ők adják az összes **karcinómás 60%-t**

EU 40 - 60%-kal
kisebb előfordulás
Kevesebb halálozás

Eddigi (szervezett) szűrőprogramok eredménye

- Ténylegesen a behívottakból 3439-en jelentek meg, ez **3,8%-os megjelenési arány** (2006). (ÁSZ jelentés 2008.)
- A magánellátások figyelembevételével az átszűrtség **70%-os** is lehet (nem csak szervezett) (Jedlik Ányos Program)
- **48,9%-52,6%** (Boncz 2007); **28,1%** (OECD Health Data 2007) → (WHO /ICO HPV Information Centre)
- A szervezett méhnyak szűrés- megjelenés adatai szerint a korábbi **2,45- 6,57 %** részvételi arány után (Molnár et al., 2011)
- 2010-ben a szűrések védőnők általi végzésre történt kiszélesítés után **24,14%-ot** mutatott (Molnár et al., 2011)

Méhnyakrák

- 55 - 65 % : soha nem volt, 3 évnél ritkábban járt
(compliance)
- 30 – 40 % : 3 évenként vagy gyakrabban járt
(citológia szenzitivitása)
- 5 % : nem megfelelő citológia eredményt
követő nem megfelelő eljárás
(gondozás)

- National Eurogin Survey 2006
- Sunghy and al.Cancer 2000. 88-9
- Kinney and al.Obstet Gynecol. 2001; 97 (4)

VÉDŐNŐI MÉHNYAKSZŪRÉS

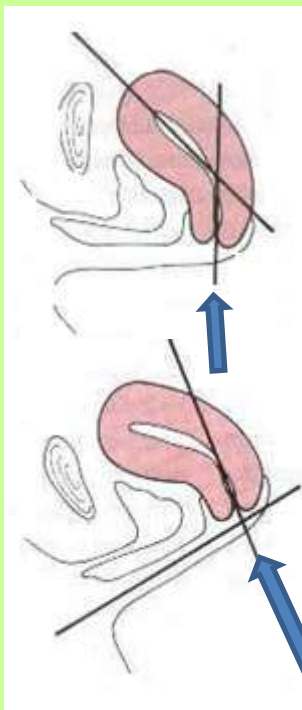
A méhnyak felszínéről és a
nyakcsatornából történő sejtkenet vétel

Anatómia

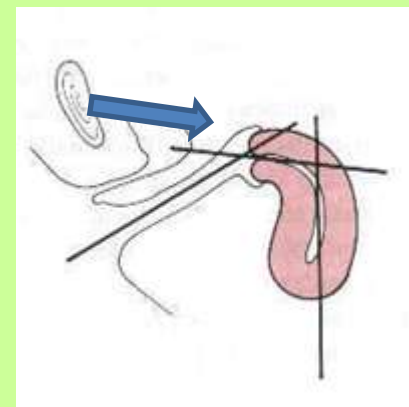

Méhnyak méhszáj megkeresése

Előre hajló-dőlő méh
Méhszáj lefele - előre néz

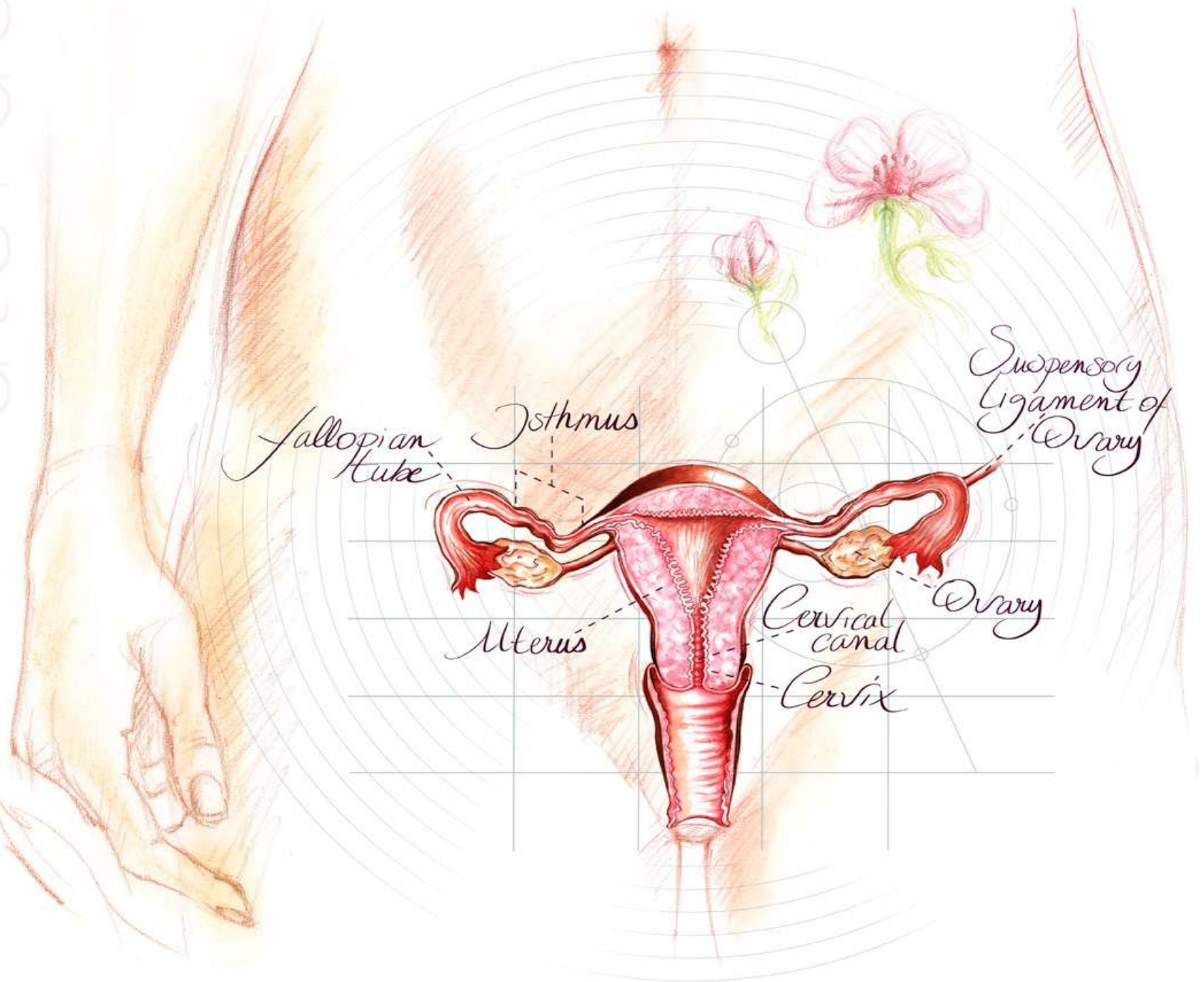
Előre dőlő méh
Méhszáj lefele néz

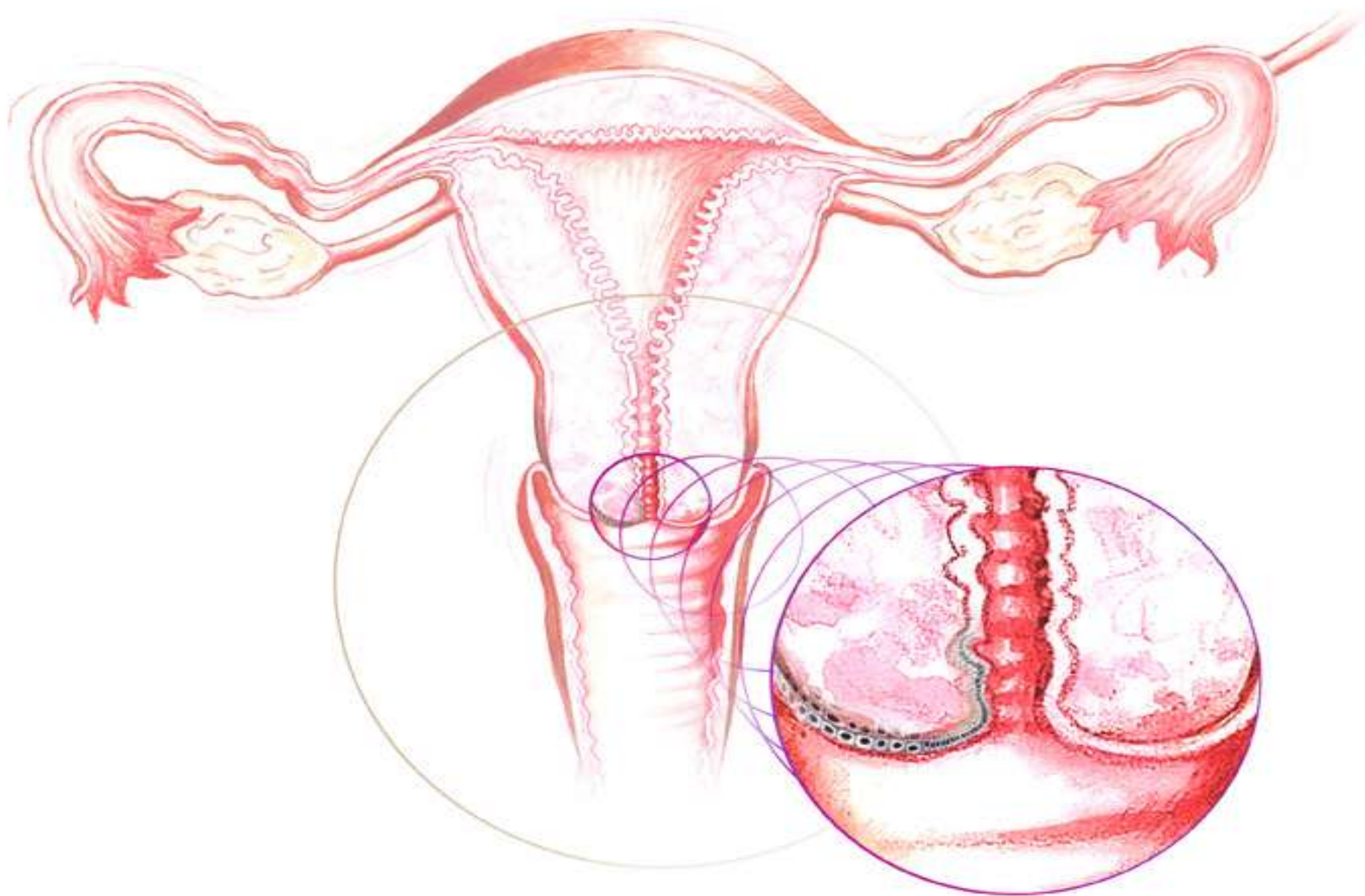

Hátra hajló-dőlő méh
Méhszáj előre felfele néz

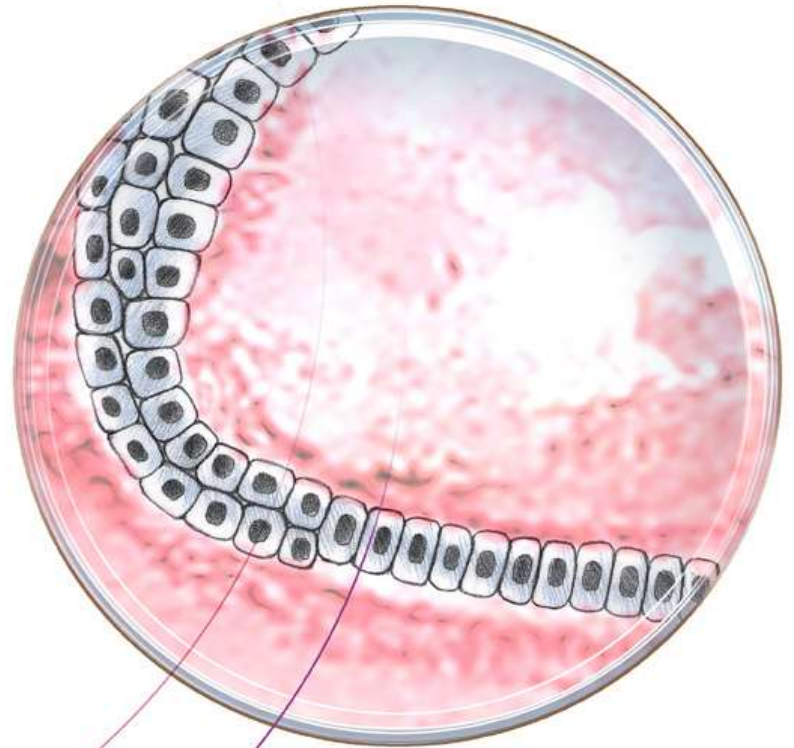
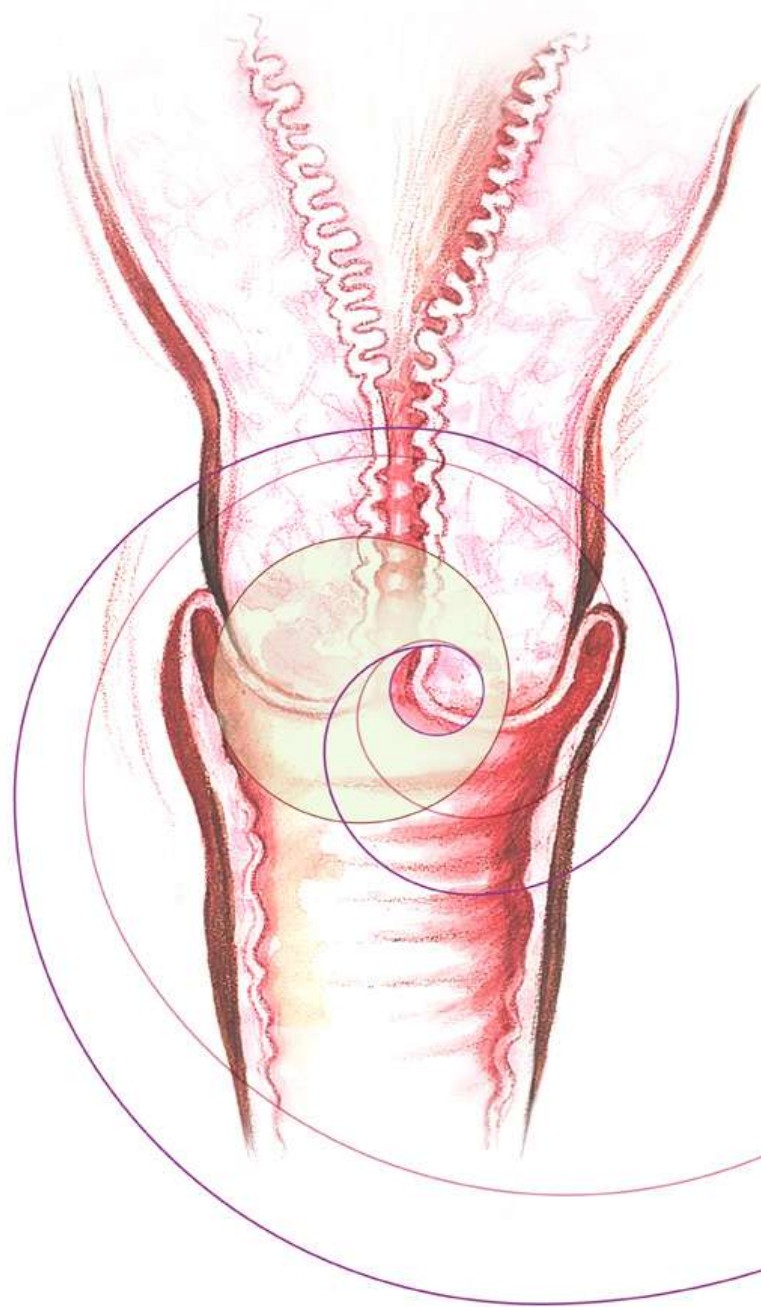

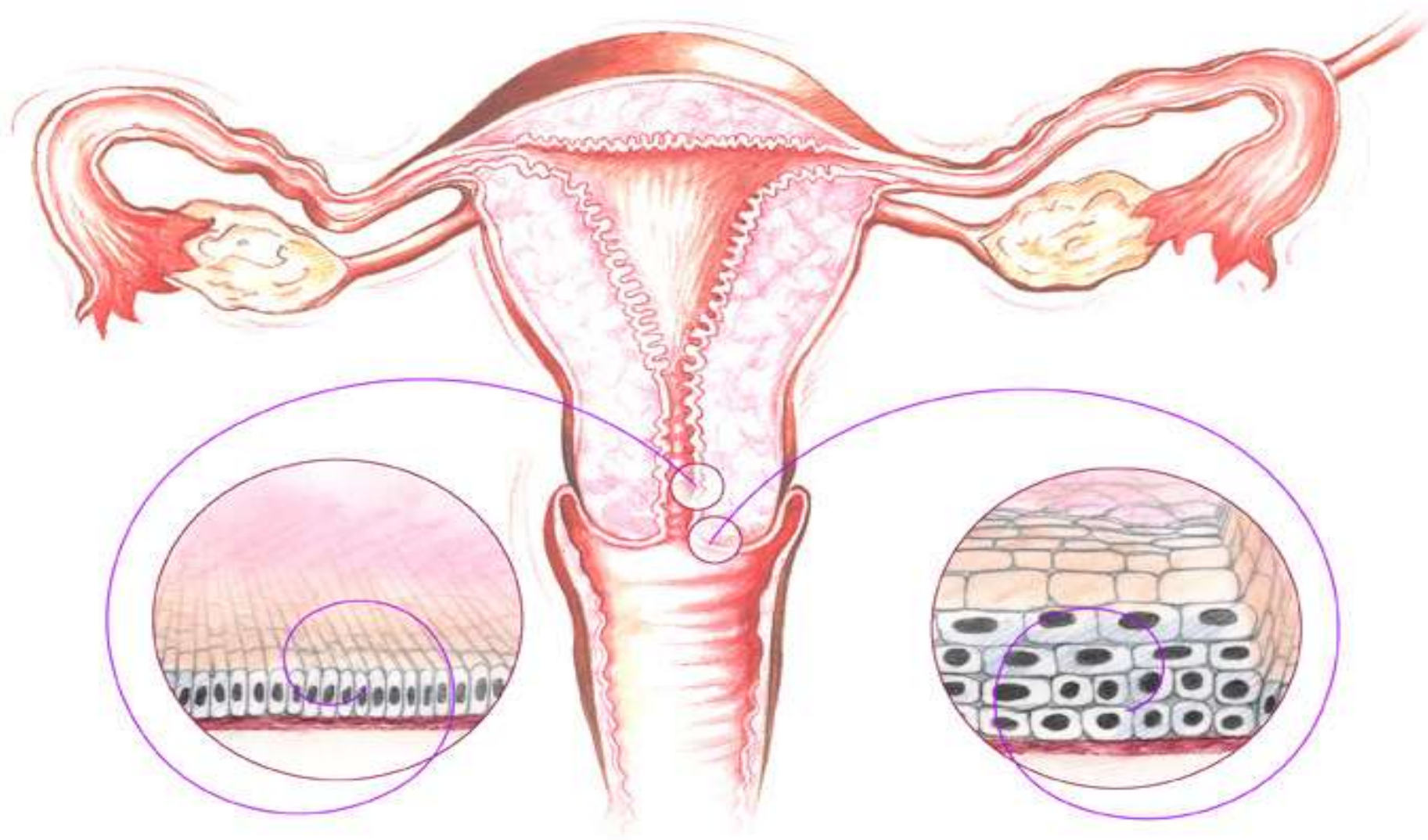
cervix uterus

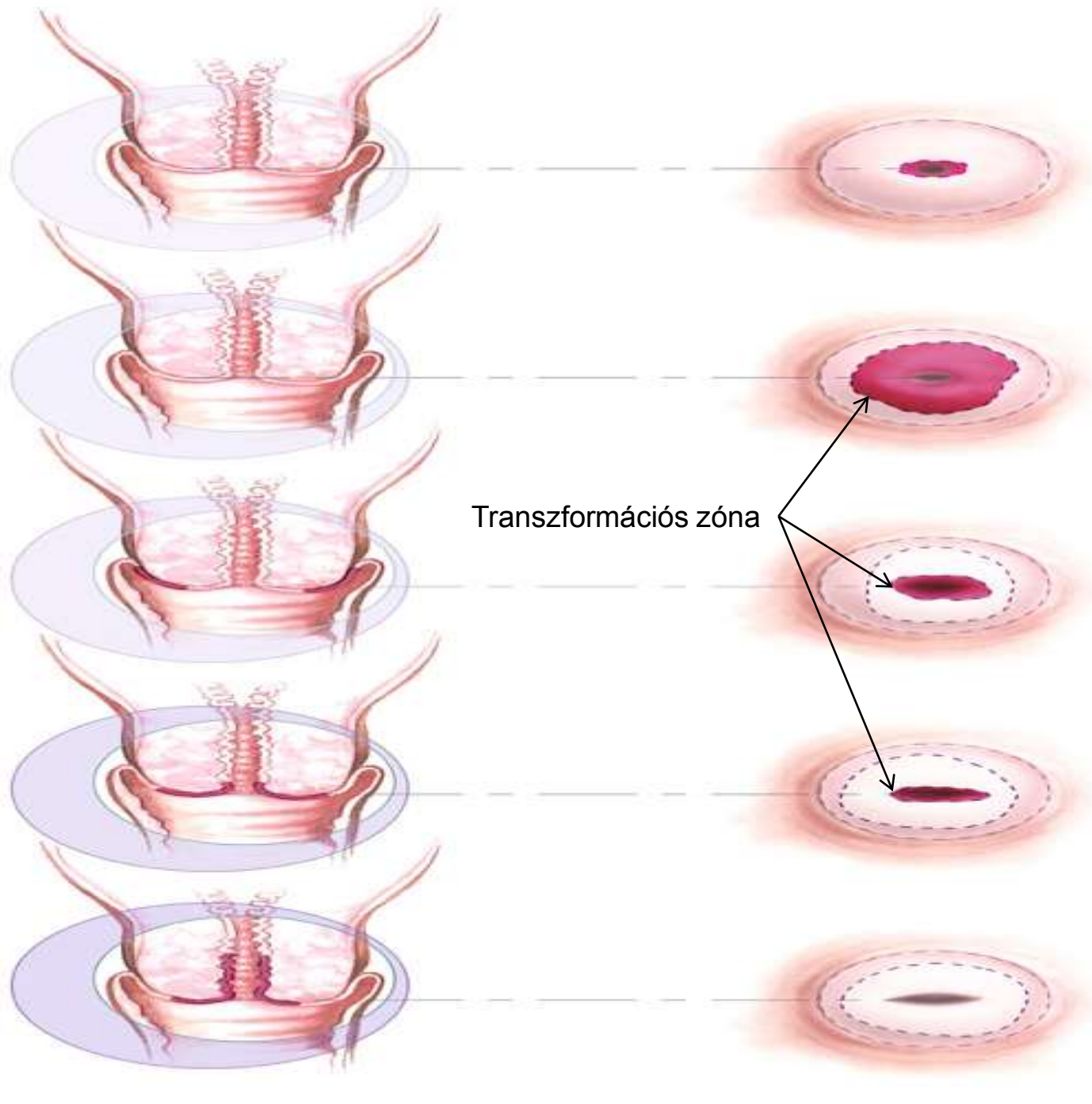

Transzformációs zóna

életkor

Normál méhnyak

CIN 3

Méhnyakrák

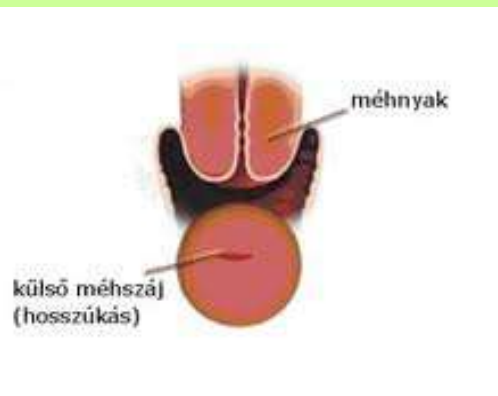

Méhnyakrák

Portio felszíne

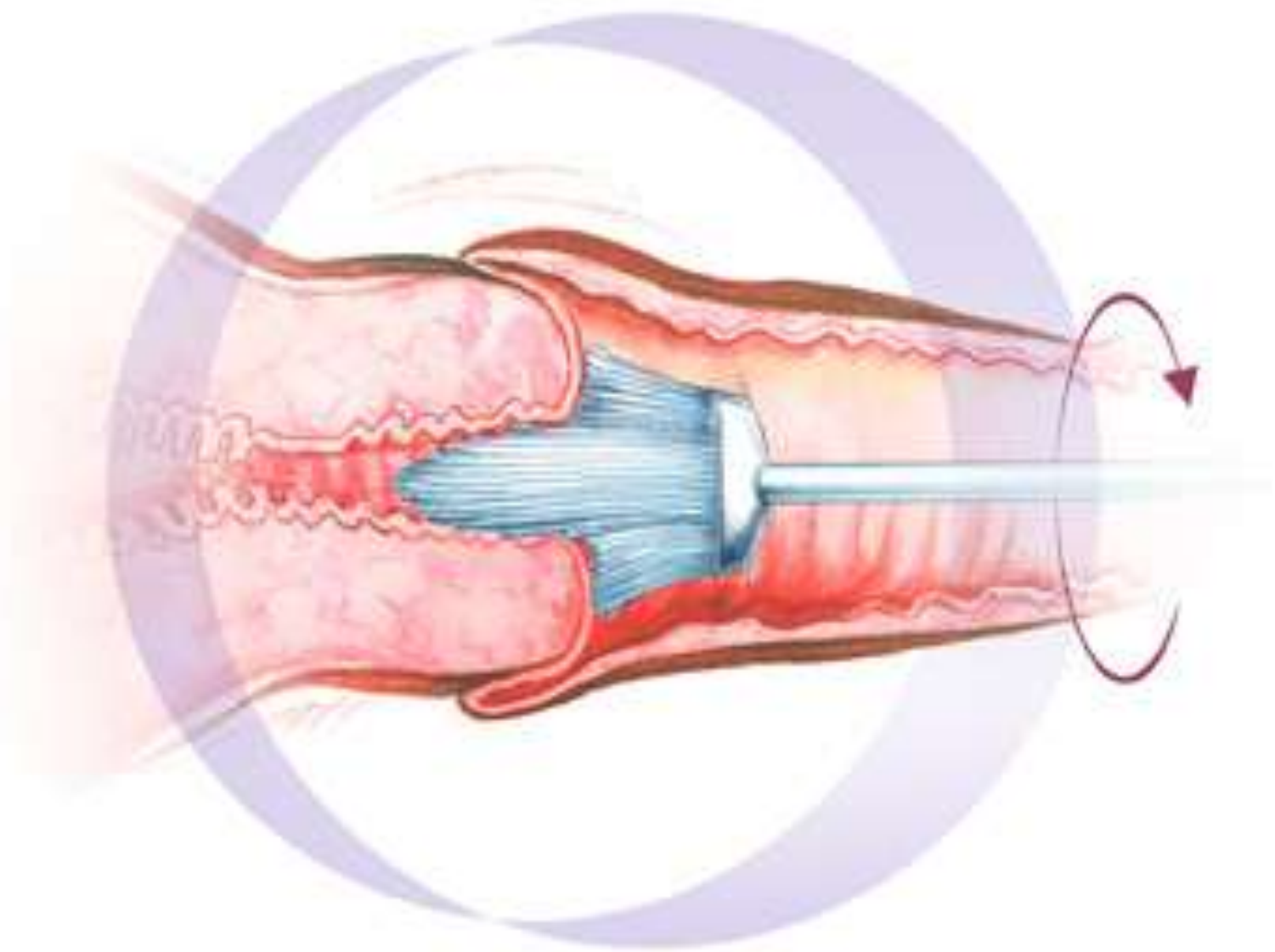
Átmeneti zóna nem látszik

Kiszélesedett átmeneti zóna
metaplasia

Hengerám szélesen „kimászott”
Ectropium látható

Kenetvételi eszköz kiválasztása

- Feltétel legyen olyan eszköz
  - az egyikkel a nyakcsatornából
  - a másikkal a felszínrőllehessen cytológiát venni

Kenetvétele

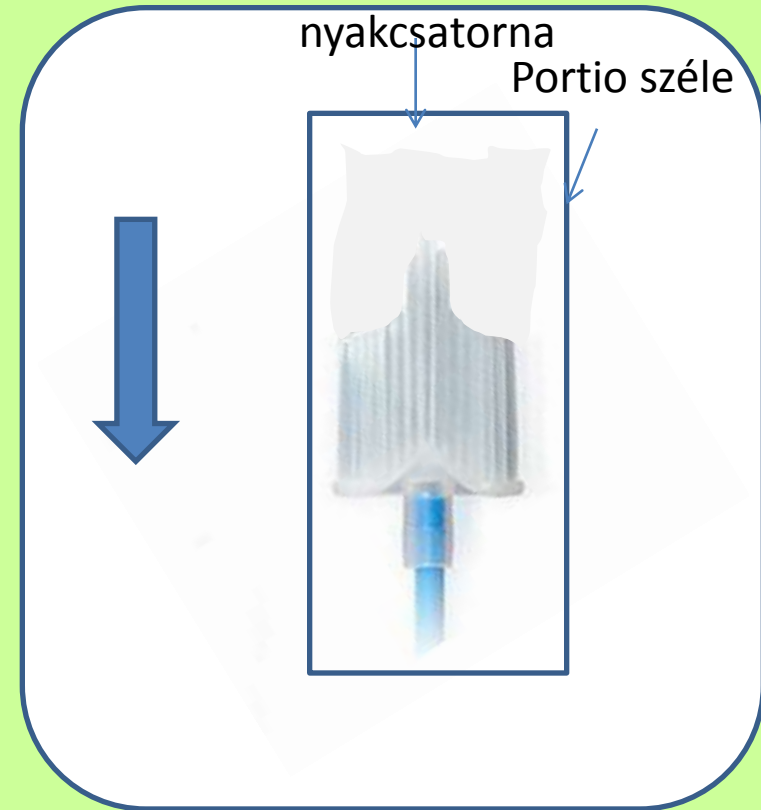
- Tiszta portióról vehető
- Átmeneti zóna megkeresés
- Mintavétel menete (3 h-nál kezdve) forgatjuk az eszközt 360 fokkal

előnye: ha a portio vérzékeny akkor sem lesz véres a kenet

Kenet kikenése

- Az eszközt ráfektetem a tárgylemez egyik végére, hosszanti irányban elhúzó, megfordítva az eszköz másik oldaláról is csíkot húzok.
- az eszköz közepe mindig a tárgylemez közép vonalában mozogjon.

A sejtkenetet értékelő rendszer

Szűrővizsgálat

Érzékenysége és specificitása a szűrésnek

	<i>érzékenység</i>	<i>specificitás</i>
<i>citológia</i>	60-80 %	60 %
<i>kolposzkópia</i>	40-50 %	70 %
együtt	89 %	80 %

A citológiai leletezésben használt terminológiák összehasonlítása

Papanicolaou	WHO	CIN	Bethesda
P.I			normális
P.II	enyhe dysplasia	CIN1	benignus , ASC LSIL
P.III	mérsékelt	CIN2 CIN3	HSIL
P.IV	carcinoma in situ	CIN3	
P.V	invazív carcinoma	invazív carcinoma	invazív carcinoma

CIN 1 = enyhefokú CIN

CIN 2 = közepes fokú CIN

CIN 3 = súlyos fokú CIN

SIL = squamosus intraepitheliális lézió

LSIL = egyhefokú (low grade) SIL

HSIL = súlyos fokú (high grade) SIL

ASCUS = ismeretlen jelentőségű atípiás laphámsejtek

AGUS = ismeretlen jelentőségű atípiás mirigyhámsejtek

Forrás: Daganatok szűrésének irányelvei, minőségbiztosítási kézikönyv és módszertani útmutató, 126.oldal(Harmadik, átdolgozott, bővített kiadás) Döbrössy Lajos

Bethesda rendszer

- Kenet minősége
- Értékelhetőség
- Részletes dg.
  - Fertőzés
  - reaktív, reparatív jelek
  - hám elváltozások: (következő dia)
- Javaslat
  - Ismétlés fajtáji kontroll histologia

Bethesda beosztás (hámelváltozás)

- Kóros laphámsejtek:
  - ASC-US, atípusos laphámsejtek meghatározható ok nélkül
  - ASC-H, atípusos laphámsejtek, nem zárható ki HSIL
  - LSIL, enyhe fokú laphám-eredetű intraepitheliális lézió (CIN 1)
  - HSIL, súlyos fokú laphám-eredetű intraepitheliális lézió (CIN 2, CIN 3, invázió gyanúja)
  - Carcinoma planocellulare (laphámsejt eredetű carcinoma)
- Kóros mirigyhámsejtek:
  - AGC - Endocervicalis eredetű
- Endometriális eredetű
  - AGC - NOS (máskülönben nem részletezett), inkább rosszindulatú daganat
  - AIS - Mirigyhámsejt eredetű korai rák (Adenocarcinoma endocervicalis in situ)
  - Adenocarcinoma

Védőnői értékelés

1. *A lelet eredménye negatív, 3 év múlva*

kontroll szűrésre visszavárjuk . A kenet értékelhető – korlátozás nincs -,
hámelváltozás nincs jelölve, HPV infekció nincs jelölve. A gyulladósos vagy egyéb
megjegyzés nincs.

2. *Nem negatív lelet*

Suspect (gyanús lelet)oncológiai szempontból hám elváltozás szerepel a leletben –
bármelyik sorban „X”

Egyéb elváltozás, korlátozottan értékelhető nőgyógyászati vizsgálat indokolt.

Teendő: Nőgyógyászhoz utalás!

3. *A lelet nem értékelhető, ismétlés javasolt*

eredmény birtokában ismételt kenetlevétel szükséges, mely történhet védőnő által,
de nőgyógyászhoz is lehet küldeni

Mit várunk a védőnői méhnyakszűréstől?

1. *A méhnyakszűrés széleskörben való elterjesztését*
-kistelepülések, hátrányos helyzetű térségek
2. *A szűrés fontosságának hangsúlyozását*
3. *Egészségnevelést*
4. *Nőgyógyász szakorvosi kapcsolatrendszer széles körben való kiépítését*

-Nem negatív kenet

- Kölcsönös segítségnyújtás

A Védőnői Méhnyakszűrő Programok eredményei

védőnők képesek és alkalmasak

- a községben élő lakosság megszólítására
- a méhnyakszűrés (kenetvétel) elvégzésére
- a méhnyakszűrés (kenetvétel) megtanulására
- a lakosság egészségtudatos magatartásának növelésére.

Tanácsok a védőnőknek

- Egy elégedett páciens hoz egy újat egy elégedetlen 10-et elrémít
- Mindig mondjuk igazat
- Ha valami nem sikerült azt is mondjuk meg.
- Legyen jó kapcsolatuk a területhez tartozó nőgyógyással
- **lehetőség szerint** Kövessék beküldött páciensüket: **Ösztönözzék a kiszűrt nőt, hogy mielőbb menjen el nőgyógyászhoz**
- Gyűjtsék össze sikeres esetüket
- Tanuljanak sikertelenségeikből
- Konzultáljanak – egymással, esetleg nőgyógyással
- **Folyamatosan képezzék magukat**

